

ירושלים, כ"ו בחשוון תשע"ה
19 בנובמבר 2014
314/2014

האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל - לקט נתונים לרגל חג הסיגד

The Ethiopian Population in Israel

- בסוף שנת 2013 מנתה האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל 135.5 אלף תושבים.¹ כ-85.9 אלף ילידי אתיופיה ו-49.6 אלף ילידי ישראל שאביהם נולד באתיופיה.
- מרבית האוכלוסייה ממוצא אתיופי מתגוררת בשני מחוזות עיקריים: במחוז המרכז (כ-38%) ובמחוז הדרום (כ-24%).
- 88% מהנישאים ממוצא אתיופי נישאו לבן/בת זוג מאותו המוצא, גברים יותר מנשים (91% ו-86%, בהתאמה).
- הגיל החציוני בנישואין ראשונים² בקרב גברים ממוצא אתיופי עמד בשנת 2012 על 29.3 שנים (גבוה ב-1.5 שנים בהשוואה לכלל החתנים היהודים). בקרב נשים ממוצא אתיופי עמד הגיל החציוני על 26.4 בנישואין ראשונים (גבוה ב-0.7 שנים בהשוואה לכלל הכלות היהודיות).
- **לידות חי** - בשנת 2013 נולדו 3,126 תינוקות לנשים ממוצא אתיופי. באותה שנה, היה מספר הילדים הממוצע שאישה ממוצא אתיופי צפויה ללדת במהלך חייה 2.8 ילדים (בהשוואה ל-3.05 ילדים לכלל הנשים היהודיות).
- **הוצאה הממוצעת** לתצרוכת במשקי בית של האוכלוסייה ממוצא אתיופי, שבהם ראש משק הבית או אחד מהוריו נולדו באתיופיה, מסתכמת ב-9,385 ש"ח בחודש לעומת 14,501 ש"ח בכלל משקי הבית, ומהווה 35% פחות מהממוצע בכלל האוכלוסייה.
- 45.3% מבין התלמידים בחינוך היסודי והעל-יסודי ממוצא אתיופי לומדים בפיקוח הממלכתי/כללי ו-51.3% מהם לומדים בחינוך הממלכתי-דתי.
- שיעור הניגשים **לבחירות הבגרות** בקרב יוצאי אתיופיה הגיע ב-2013 ל-88% מבין מסיימי כיתות יב' בהשוואה ל-82% בקרב כלל החינוך העברי, אך שיעורי הזכאות שלהם נמוכים יותר: 50% לעומת 63% בהתאמה.
- שיעור ה**נשים** מקרב הסטודנטים ממוצא אתיופי הלומדים לתואר ראשון היה גבוה יותר בהשוואה לשיעור הנשים מקרב כלל הסטודנטים לתואר ראשון – 67.7% לעומת 56.8%, בהתאמה.
- רובם הגדול (כ-81%) של ה**ספורטאים** ממוצא אתיופי עוסקים בכדורגל, לעומת 34% של ספורטאים העוסקים בכדורגל מכלל אוכלוסיית הספורטאים הפעילים. באתלטיקה עוסקים 6.9% מהספורטאים ממוצא אתיופי, לעומת כ-1% של ספורטאים העוסקים באתלטיקה מכלל אוכלוסיית הספורטאים הפעילים.
- מספר המורים ממוצא אתיופי גדל מ-54 בשנת תש"ס (2009/10) ל-220 בשנת תשע"ג (2012/13).
- שיעור ה**אקדמאים בקרב המורים** ממוצא אתיופי גדל מ-60% אחוז בשנת תש"ס (2009/10) ל-88% בשנת תשע"ג (2012/13).

¹ האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל כוללת גם את ילידי ישראל שאביהם נולד באתיופיה.
² הגיל החציוני בנישואין הוא הגיל שמתחתיו מצויים מחצית הנישאים ומעליו המחצית השנייה.

תפרוסת גאוגרפית

מרבית האוכלוסייה ממוצא אתיופי מתגוררת בשני מחוזות: במחוז המרכז (כ-38%) ובמחוז הדרום (כ-24%). בסוף שנת 2013, מבין היישובים העירוניים גודל האוכלוסייה ממוצא אתיופי בנתניה היה הגבוה ביותר (כ-10.9 אלף איש). אחוז האוכלוסייה ממוצא אתיופי מסה"כ האוכלוסייה בקריית מלאכי הוא הגבוה ביותר (כ-16%).

לוח א - האוכלוסייה ממוצא אתיופי בסוף שנת 2013 ביישובים עיקריים (1)

שם היישוב	סה"כ אוכלוסייה ביישוב (אלפים)	סה"כ אוכלוסייה ממוצא אתיופי ביישוב (אלפים)	אחוז האוכלוסייה ממוצא אתיופי מסה"כ האוכלוסייה ביישוב
נתניה	197.0	10.9	5.5
ראשון לציון	237.6	7.4	3.1
באר שבע	199.3	7.1	3.6
אשדוד	216.5	6.9	3.2
רחובות	125.0	6.8	5.4
פתח תקווה	219.3	6.2	2.8
אשקלון	123.5	5.9	4.8
ירושלים	829.9	5.6	0.7
חדרה	85.4	5.3	6.2
חיפה	273.2	4.8	1.8
קריית גת	49.4	3.9	7.9
רמלה	69.0	3.8	5.6
לוד	71.6	3.6	5.0
בית שמש	94.1	3.5	3.7
קריית מלאכי	21.3	3.5	16.2
עפולה	42.8	3.4	8.0
יבנה	36.5	2.8	7.7
בת ים	128.9	2.3	1.8
תל אביב-יפו	418.6	2.3	0.6

(1) יישובים שבהם 2,000 תושבים ממוצא אתיופי ויותר.

מבנה גילים

האוכלוסייה ממוצא אתיופי בישראל היא אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסיית היהודים והאחרים,³ ומאופיינת באחוז גבוה של ילדים ובאחוז נמוך של בני 65+. בשנת 2013 הגיע חלקם של הילדים בני 0-14 ל-29% לעומת כ-26% באוכלוסיית היהודים והאחרים. אחוז בני 65+ היה כ-6% לעומת כ-12% באוכלוסיית היהודים והאחרים.

³ יהודים ואחרים כוללים: יהודים, נוצרים לא ערבים ואנשים ללא סיווג דת במרשם האוכלוסין.

עולים

בשנת 2013 הגיעו לישראל 1,355 עולים מאתיופיה. מספר זה נמוך בכחציית ממספר העולים שהגיעו בשנת 2012 (2,431 עולים). בהתאם להחלטת הממשלה לסיים את ההגעה המרוכזת של עולים מאתיופיה, מחדש ספטמבר 2013 מסתמנת מגמת צמצום ניכרת במספר העולים המגיעים מאתיופיה. בהתאם לכך, בתשעת החודשים הראשונים (ינואר-ספטמבר) של שנת 2014 הגיעו 147 עולים (נתון ארעי), בהשוואה ל-1,315 עולים בתקופה המקבילה אשתקד. אוכלוסיית העולים מאתיופיה מתאפיינת במבנה גילים צעיר יחסית. בשנת 2013 היה הגיל החציוני הממוצע של העולים מאתיופיה 21.5 שנים לעומת 33.0 שנים בקרב סך העולים בשנה זו (ללא העולים מאתיופיה). מרבית העולים מאתיופיה שהגיעו לישראל בשנת 2013 היו נשואים - 59% מהגברים ו-58% מהנשים בגילי 15 ומעלה. ההשתקעות הראשונית של מרבית העולים מאתיופיה שעלו בשנת 2013 הייתה במרכזי הקליטה ביישובים: מבשרת ציון, צפת, באר שבע, קריית גת, בית אלפא ונהרייה.

נישואין, גירושין ולידות

במהלך 2012 נישאו בישראל 708 חתנים ו-747 כלות ממוצא אתיופי, 93% מהם נישאו לראשונה.

לוח ב. נישאים ממוצא אתיופי ב-2012

כלות	חתנים	
747	708	סה"כ נישאים ממוצא אתיופי
680	666	ילידי אתיופיה - סה"כ
137	173	מתוכם: עלו עד 1990
543	493	עולי 1990+
67	42	ילידי ישראל, אב יליד אתיופיה

88% מהנישאים ממוצא אתיופי נישאו לבן/בת זוג מאותו המוצא, גברים יותר מנשים (91% ו-86% בהתאמה). גיל הנישאים ממוצא אתיופי גבוה יותר בהשוואה לכלל האוכלוסייה היהודית. הגיל החציוני⁴ בנישואין ראשונים בקרב גברים ממוצא אתיופי עמד בשנת 2012 על 29.3 שנים (גבוה ב-1.5 שנים בהשוואה לכלל החתנים היהודים). בקרב נשים ממוצא אתיופי עמד הגיל החציוני על 26.4 בנישואין ראשונים (גבוה ב-0.7 שנים בהשוואה לכלל הכלות היהודיות). פער הגילים בנישואין ראשונים בין הגבר לאישה בקרב הנישאים ממוצא אתיופי (כשלוש שנים) גבוה ביחס לפער בקרב כלל היהודים (כשנתיים).

גירושין - במהלך 2012 התגרשו 244 גברים ו-264 נשים ממוצא אתיופי. שיעור הגירושין בקרב האוכלוסייה ממוצא אתיופי גבוה בהשוואה לשיעור הגירושין באוכלוסייה היהודית - כ-14 מכל 1,000 נשואים התגרשו, לעומת כ-9 ל-1,000 בקרב כלל היהודים.

לידות חי - בשנת 2013 נולדו 3,126 תינוקות לנשים ממוצא אתיופי. באותה שנה, היה מספר הילדים הממוצע שאישה ממוצא אתיופי צפויה ללדת במהלך חייה 2.8 ילדים (בהשוואה ל-3.05 בקרב הנשים היהודיות).

⁴ הגיל החציוני הוא הגיל שמתחתיו מצויים מחצית הנישאים ומעליו המחצית השנייה.

נתונים מתוך סקר הוצאות משק הבית 2013

ההוצאה הממוצעת לתצרוכת במשקי בית של האוכלוסייה ממוצא אתיופי, שבהם ראש משק הבית או אחד מהוריו נולדו באתיופיה, מסתכמת ב-9,385 ש"ח בחודש לעומת 14,501 ש"ח בכלל משקי הבית, ומהווה 35% פחות מהממוצע בכלל האוכלוסייה.

ההכנסה הכספית ברוטו למשק בית בקרב האוכלוסייה ממוצא אתיופי הסתכמה ב-11,453 ש"ח לעומת 17,711 ש"ח בכלל משקי הבית, ומהווה גם היא 35% פחות מהממוצע בכלל האוכלוסייה.

ההוצאה הכספית⁵ במשקי בית של האוכלוסייה ממוצא אתיופי עמדה על 7,129 ש"ח, לעומת 11,681 ש"ח בכלל האוכלוסייה.

מספר המפרנסים הממוצע למשק בית באוכלוסייה ממוצא אתיופי הוא 2.0⁶, לעומת 1.5 מפרנסים בכלל האוכלוסייה. מספר הנפשות הממוצע של משק בית מקרב האוכלוסייה ממוצא אתיופי הוא 4.4 לעומת 3.3 נפשות בממוצע במשקי בית של כלל האוכלוסייה.

לוח ג - הוצאות חודשיות לתצרוכת לפי קבוצות ראשיות - 2013

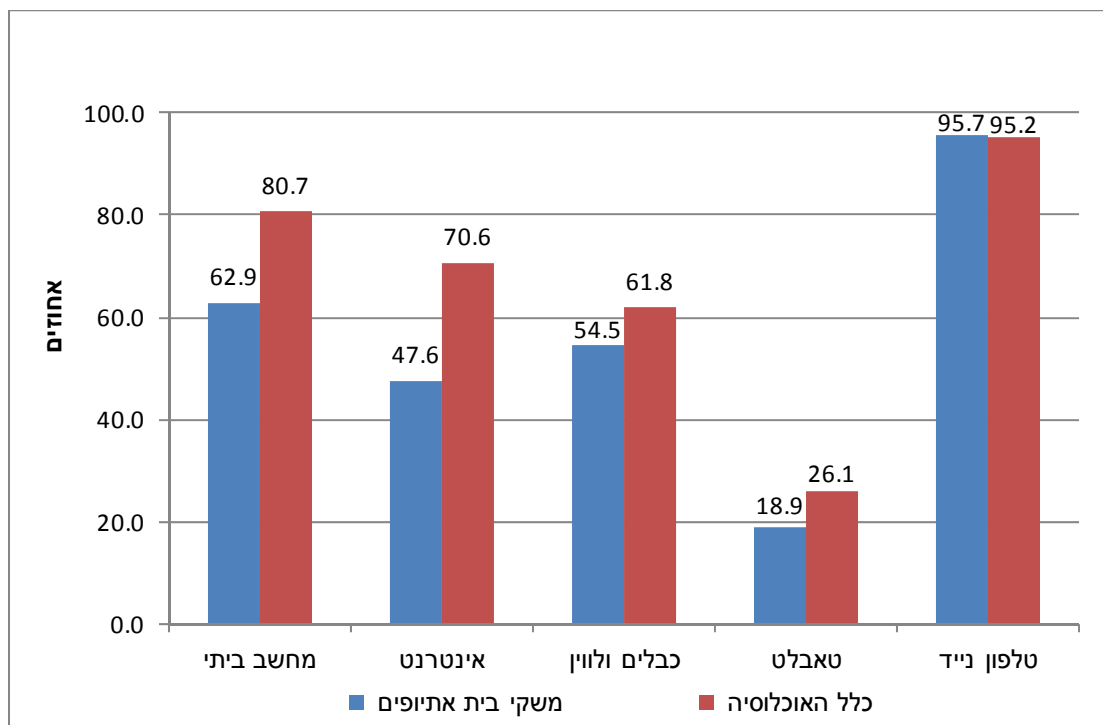
משקי בית של האוכלוסייה ממוצא אתיופי		כלל משקי הבית באוכלוסייה		
4.4		3.3		מספר נפשות
2.0		1.5		מספר מפרנסים
שקלים חדשים				
11,453		17,711		הכנסה כספית ברוטו למשק בית
10,597		14,622		הכנסה כספית נטו למשק בית
7,129		11,681		הוצאה כספית למשק בית
הרכב ההוצאה באחוזים	הוצאה לתצרוכת בש"ח	הרכב ההוצאה באחוזים	הוצאה לתצרוכת בש"ח	
100.0	9,385	100.0	14,501	הוצאות לתצרוכת - סך הכל
16.1	1,514	13.6	1,974	מזון (ללא ירקות ופירות)
2.8	263	3.1	450	ירקות ופירות
27.3	2,565	23.7	3,429	דיור
9.0	842	9.9	1,433	אחזקת הדירה ומשק הבית
2.8	261	3.8	550	ריהוט וציוד לבית
3.0	278	3.2	459	הלבשה והנעלה
2.8	259	5.7	827	בריאות
12.5	1,172	12.1	1,762	חינוך, תרבות ובידור
19.8	1,867	20.0	2,898	תחבורה ותקשורת
3.9	364	4.9	718	מוצרים ושירותים אחרים

אחוז ההוצאה של האוכלוסייה ממוצא אתיופי על מזון (ללא פירות וירקות) ועל דיור גבוה יותר מאשר בכלל האוכלוסייה, ואילו אחוז ההוצאה על בריאות אצל בקרב האוכלוסייה ממוצא אתיופי נמוך מכלל האוכלוסייה.

⁵ הוצאה כספית לתצרוכת: ההוצאה שמשק הבית מוציא בפועל על צריכת מוצרים ושירותים, ללא אומדן ההוצאה על שירותי דיור.
⁶ החל משנת 2012 כולל מספר המפרנסים גם את החיילים בשירות סדיר.

שיעור הבעלות על רוב מוצרי התקשורת בקרב האוכלוסייה ממוצא אתיופי היה נמוך בהשוואה למשקי בית בכלל האוכלוסייה, מלבד שיעור הבעלות על טלפון נייד שהיה דומה (כ-95%).

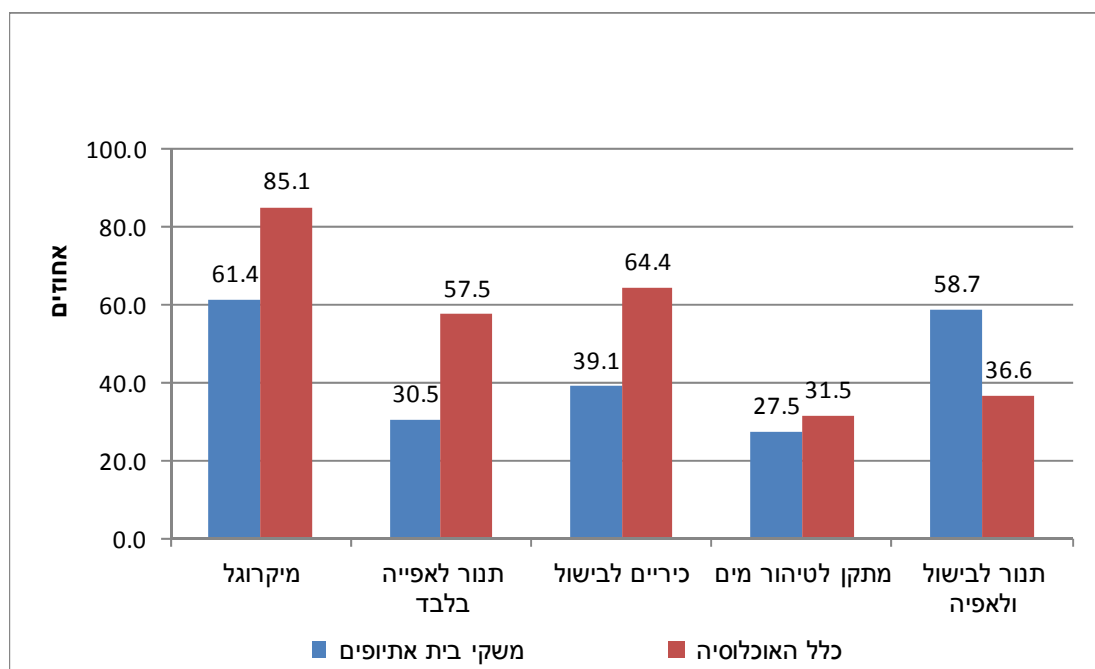
תרשים 1- בעלות על מוצרי תקשורת במשקי בית אתיופים לעומת כלל האוכלוסייה, 2013

[לנתוני תרשים 1](#)

אחוזי הבעלות על מוצרים למטבח ולבית נמוכים יותר במשקי בית של האוכלוסייה ממוצא אתיופי מכלל האוכלוסייה, מלבד בבעלות על תנור לבישול ואפיה (משולב) שבו אחוז הבעלות בקרב משקי בית של יוצאי אתיופיה גבוה יותר – 59% לעומת 37% במשקי בית בכלל האוכלוסייה.

תרשים 2 - בעלות על מוצרי מטבח במשקי בית אתיופים לעומת כלל האוכלוסייה, 2013

[לנתוני תרשים 2](#)

תלמידים במערכת החינוך

- בחינוך היסודי והעל-יסודי למדו בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) 35,226 תלמידים ממוצא אתיופי, שהם 3.01% מכלל התלמידים בחינוך העברי. 61.3% מתוכם הם ילידי ישראל שאביהם נולד באתיופיה, והשאר הם ילידי אתיופיה.
- 45.3% מבין התלמידים בחינוך היסודי והעל-יסודי ממוצא אתיופי לומדים בפיקוח הממלכתי/כללי ו-51.3% מהם לומדים בחינוך הממלכתי דתי.
- בקרב תלמידי החטיבה העליונה ממוצא אתיופי,⁷ 50.1% לומדים בנתיב העיוני ו-47.5% לומדים בנתיב הטכנולוגי, זאת לעומת ההתפלגות בקרב תלמידי החטיבה העליונה שאינם ממוצא אתיופי - 65.3% לומדים בנתיב בעיוני ו-32.7% בנתיב בטכנולוגי.

נבחנים בבחינות הבגרות

- בשנת הלימודים תשע"ג (2012/13) ניגשו לבחינות הבגרות 2,600 תלמידים ממוצא אתיופי (ילידי אתיופיה או שאביהם יליד אתיופיה), כ-4% מכלל נבחני הבגרות בחינוך העברי.
- שיעור הניגשים לבחינות הבגרות בקרב יוצאי אתיופיה הגיע ב-2013 ל-88% מבין מסיימי כיתות יב בהשוואה ל-82% בקרב כלל החינוך העברי, אך שיעורי הזכאות שלהם נמוכים יותר - 50% לעומת 63%, בהתאמה. שיעור בעלי תעודת בגרות העומדת בדרישות הסף של האוניברסיטאות עמד על כרבע מבין התלמידים יוצאי אתיופיה (26.5%) לעומת כמחצית מבין כלל תלמידי החינוך העברי (52.5%).
- משקלם היחסי של בני הדור השני (ילידי הארץ שאביהם יליד אתיופיה), הגיע ב-2013 ל-54% מכלל תלמידי כיתות יב ממוצא אתיופי. שיעור הזכאים לתעודת בגרות מבין תלמידי יב ממוצא אתיופי היה מעט גבוה יותר בקרב ילידי אתיופיה מאשר בקרב בני הדור השני - 52% לעומת 48%, בהתאמה. ואולם, שיעור הזכאים שעמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות מקרב התלמידים, והם המועמדים הפוטנציאליים להמשך לימודים במוסדות להשכלה גבוהה, היה גבוה יותר בקרב בני הדור השני והגיע ל-31%, בהשוואה ל-21% בקרב בני הדור הראשון.

ספורטאים פעילים

- בשנת תשע"ג (2012/13) היו 1,430 ספורטאים פעילים⁸ ממוצא אתיופי, כ-1.6% מכלל הספורטאים הפעילים.
- הנשים מהוות 8% בלבד מהספורטאים הפעילים ממוצא אתיופי. לעומת זאת, בכלל האוכלוסייה מהוות הנשים 19% מכלל הספורטאים הפעילים.
- ענפי הספורט השכיחים שבהם משתתפים ספורטאים ממוצא אתיופי הם כדורגל (1,158 ספורטאים, שהם 3.9% מכלל הספורטאים בענף זה) ואתלטיקה (99 ספורטאים, שהם 9.8% מכלל הספורטאים בענף זה).
- רובם הגדול (כ-81%) של הספורטאים ממוצא אתיופי עוסקים בכדורגל, לעומת 34% מכלל אוכלוסיית הספורטאים הפעילים. באתלטיקה עוסקים 6.9% מהספורטאים ממוצא אתיופי, לעומת כ-1% של ספורטאים העוסקים באתלטיקה מכלל אוכלוסיית הספורטאים הפעילים.

⁷ בממצא זה לא נמצאו הבדלים משמעותיים בין ילידי אתיופיה לילידי ישראל שאביהם יליד אתיופיה, ולכן הם מוצגים יחד.
⁸ המספרים כוללים הן ספורטאים בענפים אישיים והן ספורטאים בענפים קבוצתיים.

- בשנת תשע"ד (2013/14), 312,528 סטודנטים למדו בכל המוסדות להשכלה גבוהה בישראל, מתוכם 2,785 סטודנטים ממוצא אתיופי. 0.9% מכלל הסטודנטים בישראל היו ממוצא אתיופי, ושיעורם היחסי מתוך כלל אוכלוסיית ישראל היה 1.5%).
- מקרב סטודנטים ממוצא אתיופי, 72.4% נולדו באתיופיה ו-27.6% נולדו בישראל לאב ממוצא אתיופי.
- מבין הסטודנטים ממוצא אתיופי, 1,031 סטודנטים למדו באוניברסיטאות, 243 - באוניברסיטה הפתוחה, 1,214 - במכללות אקדמיות (מהם 655 - במכללות המתוקצבות ו-559 - במכללות הלא מתוקצבות) ו-297 סטודנטים למדו במכללות אקדמיות לחינוך.
- שיעורם היחסי של סטודנטים ממוצא אתיופי מתוך כלל הסטודנטים באוניברסיטאות היה 0.8%, 0.5% מכלל הסטודנטים באוניברסיטה הפתוחה, 1.3% מכלל הסטודנטים במכללות האקדמיות (1.3% במכללות מתוקצבות ו-1.2% במכללות לא מתוקצבות) ו-0.9% מכלל הסטודנטים במכללות אקדמיות לחינוך.
- מקרב כלל הסטודנטים ממוצא אתיופי,⁹ 88.0% למדו לקראת **תואר ראשון** (26.9% למדו בשנה הראשונה), 11.2% למדו לקראת **תואר שני**, 0.5% למדו לקראת **תואר שלישי** ו-0.4% למדו לקראת **תעודה אקדמית**. לשם השוואה, 20.7% מכלל הסטודנטים בישראל למדו לתואר שני ו-4.0% מהם למדו לתואר שלישי.
- בהשוואה לכלל הסטודנטים **לתואר ראשון**, סטודנטים ממוצא אתיופי, נטו ללמוד יותר בתחומי הלימוד מדעי החברה, עסקים ומדעי הניהול. לעומת זאת, הם פחות נטו ללמוד בתחומים: הנדסה ואדריכלות; מדעי הטבע ומתמטיקה; אמנות, אומנויות ואמנות שימושית; שפות, ספרויות ולימודים רגיונליים.
- **הגיל החציוני של הסטודנטים ממוצא אתיופי הלומדים לקראת תואר ראשון** היה 26.6 שנים, בהשוואה ל-25.5 שנים בקרב כלל הסטודנטים הלומדים לקראת תואר ראשון. גם גילם החציוני של הסטודנטים ממוצא אתיופי הלומדים לקראת תואר שני היה גבוה מעט בהשוואה לגילם החציוני של כלל הסטודנטים הלומדים לקראת תואר זה (31.7 לעומת 31.2 שנים, בהתאמה).
- **שיעור הנשים** מקרב הסטודנטים ממוצא אתיופי הלומדים לתואר ראשון היה גבוה יותר בהשוואה לשיעור הנשים מקרב כלל הסטודנטים לתואר ראשון – 67.7% לעומת 56.8%, בהתאמה. לעומת זאת, שיעור הנשים בקרב הסטודנטים לתואר שני ממוצא אתיופי, היה מעט נמוך בהשוואה לכלל הסטודנטים לתואר שני - 58.6% לעומת 60.1%, בהתאמה.

השתלבות מורים ממוצא אתיופי במערכת החינוך בישראל^{10,11}

- מספר המורים ממוצא אתיופי גדל מ-54 בשנת תש"ס (2009/10) ל-220 בשנת תשע"ג (2012/13).
- בשנת תשע"ג, מספרם עמד על כ-130 בחינוך היסודי, לעומת 61 בחטיבת הביניים ו-62 בחטיבה העליונה.¹²
- 51.8% לימדו בשנת הלימודים תשע"ג בחינוך הממלכתי-דתי, היתר בחינוך הממלכתי העברי.

⁹ הנתונים המופיעים מכאן ואילך אינם כוללים את האוניברסיטה הפתוחה. לאוניברסיטה הפתוחה מאפיינים המייחדים אותה מיתר המוסדות להשכלה גבוהה. הדבר בא לידי ביטוי בקבלה פתוחה ללימודי תואר ראשון (ללא דרישות מוקדמות) ובגמישות בחירת מסלול הלימודים האישי ומשך זמן הלימודים. עם זאת השאיפה היא לשלב את האוניברסיטה הפתוחה בסטטיסטיקה השוטפת של מוסדות להשכלה הגבוהה, תוך התייחסות לייחודיותה.

¹⁰ מקורות: הנתונים מתבססים על ממצאי קובץ רב-שנתי של כוחות הוראה, שהוקם בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על סמך עיבוד מתוך הקבצים השנתיים של משרד החינוך וקבצים שנתיים בחינוך המוכר שאינו רשמי. הנתונים אינם כוללים את מוסדות הפטור בחינוך החרדי.

¹¹ מוצא אתיופי הוגדר על פי מקום לידה של המורה עצמו או אביו.

¹² מורים המלמדים ביותר מדרג חינוך אחד, נספרו בכל אחד מהדרגים בנפרד ואילו בסך הכל נספרו פעם אחד בלבד.

- ממוצע שנות הוותק בהוראה של מורים ממוצא אתיופי עמד על 9.0 בשנת תשע"ג, לעומת 17.3 בקרב כלל המורים בחינוך העברי.
- שיעור האקדמאים בקרב המורים ממוצא אתיופי גדל מ-60% אחוז בשנת תש"ס ל-88% בשנת תשע"ג, בדומה לגידול בשיעור האקדמאים בקרב כלל המורים בחינוך העברי (63% בשנת תש"ס ל-87% בשנת תשע"ג).
- שיעור בעלי תואר שני בשנת תשע"ג בקרב המורים ממוצא אתיופי היה 18.8% לעומת 31.5% בקרב כלל המורים החינוך העברי.
- בשנת תשע"ג, כשני שלישים מהמורים ממוצא אתיופי היו נשים לעומת כ-82% בקרב כלל המורים בחינוך העברי.